

«In pign juvel ella cuntrada dalla Surselva»

La Casa Sogn Giusep a Cumpadials ei vegnida engrondida e renovada per 4,6 milliuns francs.

Suenter haver stuiu spustar treis ga la fiasta d'inauguraziun e benedicziun ha quella giu liug gliendisdis, da Nossadunna d'uost.

SUSI ROTHMUND/FMR

Gliendisdis ha la Casa Sogn Giusep a Cumpadials envidau alla fiasta d'inauguraziun e dau la pusseivladad da prender investa dil baghetg. Il mars 2019 ein las empremas lavurs da construcziun vegnidas exequidas e suenter in onn e miez han cussadents e cussadents pudiu retrer las 12 combras singulas novas. Quellas sesanflan ella part nova sur la cafeteria. Per quei intent era l'ustria existenta vegnida spazzada. Ina nova cafeteria, clara, spaziusa ed en colurs che fan buna luna, envida ussa cussadents e cussadents e hosps d'ordeifer da sentupar e star da cumpignia. A caschun dalla fiasta d'inauguraziun dad ier ha *Valentin Schmed*, il president dalla Fundaziun Casa Sogn Giusep declarau ch'ei hagian spitgau fetg vess sin quei di. El ha appellau als presents da dar dapli veta en cafeteria ed en casa cun far ina viseta ni l'autra. Schmed ei era sco confamigliar fetg savens ella Casa Sogn Giusep e sin damonda dalla FMR fa el in grond compliment a tut il personal ed allas menadras dalla casa, *Birgit Werner*, *Christina Tuor* ed *Andrea Candinas-Lechmann*: «Il pli fetg en cheu fascinescha mei cun con bia cor ch'ei vegn luvrau, igl ei propri extrem bia carezia d'enturn.»

Spazius e nuot lungurus

Fagend la tura tras la Casa Sogn Giusep pudess ins quasi vegnir alla conclusiun ch'ella seigi puspei vegnida midada en in hotel. Cussadenta e cussadents apprezzieschan lur sfera privata ellas combras singulas cun agen bogh. Tut ei clar e spazius, ils plantschius da lenn, il mobigliar, las decoraziuns ed il concept da colurs fan la casa accoglienta. Ils zulers sin mintga alzada porschan massa spazi dad esser e sentupar e sin ming'alzada ha ei in balcon. Plinavon ina pintga cuschina e tenor giavisch po era vegnir magliu sin l'alzada. Sco *Lucas Tuor*, il president dalla cumissiun da baghegiar ha declarau, ei il project gartegiaus: «Nus essan fetg cuntents cul resultat.» Entochen ch'igl ei stau aschi lunsch, ha ei denton dau enqual sfida. Tenor Lucas Tuor ei en emprema lingia la finanziaziun stada ina sfida e la finfinala seigi ei buca stau aschi sempel d'ademplier tut las prescripziuns en connex culla segirtad da fuig.

Dapli spazi

Dalla cumissiun da baghegiar cun Lucas Tuor alla testa han fatg part; *Urs Gunzinger*, *Alice Cajacob-Berther*, *Ignaz Fry* ed *Esther Appenzeller*. Il preproject ei vegnius elaboraus digl architect *Aluis Huonder* da Mustér. Per la planisaziun da detagl ei il biro d'architectura *Rico Carigiet* da Glion staus responsabels e per la direcziun da construcziun *Gery Hafner* da Glion. Ella Casa Sogn Giusep ha ei aunc adina plaz per 29 persunas. Sco Christina Tuor di, ein tuts letgs occupai ed ei dat ina gliesta da spetga. Era sche la gronda part dallas persunas giavisch in stanza singula, seigien las quater combras dublas medemamein fetg tschercadas. Cus-

«Igl ei propri extrem bia carezia d'enturn.»

Valentin Schmed, president Fundaziun Casa Sogn Giusep

sadents e cussadents sesentien bein ella Casa Sogn Giusep e gaudien d'haver bia dapli spazi da sentupar. Tenor Christina Tuor hagi il personal da tgira e da schubergiar da far empau dapli viadis per ir d'in liug a l'auter, mo las tgrunzas apprezzieschen d'haver dapli spazi per luvrar ed il personal che schubregi laudi il material dils plantschius che mondi bein da schubergiar. Il cusseglier nazional, *Martin Candinas* ei commember dalla fundaziun e ha engraziu ier a tuttas e tuts che s'engaschan per la Casa Sogn Giusep ch'ei tenor el ina casa fetg famigliara e curtesevla. In grond compliment hagi il menaschi survegniu el rapport d'Audit nua ch'ei stetti: «La construcziun nova e la renovaziun ein sepagadas. Ussa seprenta in pign juvel ella cuntrada dalla Surselva. Allas cussadents ed als cussadents porscha quel in bi dacasa.»

La Casa Sogn Giusep a Cumpadials ei vegnida engrondida (dretg) e renovada.

Il Cussegl da fundaziun e las menadras dalla Casa Sogn Giusep: (da sen.) *Andrea Candinas-Lechmann*, *Martin Candinas*, *Birgit Werner*, *Cornelia Vogel*, *Lucas Tuor*, *Alice Cajacob-Berther*, *Valentin Schmed*, *Giuliana Candinas*, *Christina Tuor*.

La cafeteria nova dalla Casa Sogn Giusep envida da star da cumpignia. FOTOS SUSI ROTHMUND

Dil hotel Badus alla Casa s. Giusep

In cuort excuors ord la historia dalla casa da tgira e d'attempai a Cumpadials: La historia ha entschiet igl onn 1910 culla construcziun dil «Parkhotel Badus» cun total 80 letgs. Igl onn 1932 ei il hotel vegnius vendius alla Caritas Turitg. Quella ha menau il hotel entochen igl onn 1944 sco casa da vacanzas per malsaus. L'idea da baghegiar enturn il hotel sco casa da tgira ei vegnida dalla cumissiun «Ovra d'agid Surselva». Dapi igl onn 1945 ei ina fundaziun ecclesiastica stada purtadra dalla instituziun. Sin incarica dil cussegl da fundaziun ei la casa da vegls vegnida menada dallas soras dalla claustra s. Dumeni da Cazas. La casa da tgira disponeva da 29 letgs da tgira per gronda part en combras da dus letgs e combras singulas senza bogh. Ils basegns dils cussadents ein semidai ils davos onns. Aschia ein combras cun in letg pli tschercadas ed in bogh en combra s'auda ozildi tier il standard.

100 onns

Dapi che la casa vegn menada sco casa d'attempai naven digl onn 1945 e silsuenter sco casa da tgira eis ei vegniu investau circa 11,1 milliuns francs en renovaziuns ed engrondaziuns dil baghetg e quei cun 85% ord agen capital. Varga 100 onns porscha la casa piazzas da lavur en differentes funcziuns per persunas dalla vischnaunca da Sumvitg e contuorn. Ils davos tschun onns ha la casa purschiu 30 piazzas da lavur cumpleinas ed ella media han 55–60 persunas indigenas partiu quella lavur. Sper quellas piazzas vegn era purschiu piazzas d'empredissadi, da praticum e per far fuffernadis sco era piazzas da lavur ensemen cun l'assicuranza per invaliditad e cun la Casa Depuoz per aschia segidar cun persunas cun impediments e per puspei saver reintegrar quellas.

Ina concorrenza empau outra

150 teams a duas persunas en pliras categorias ein separticipai al «Swiss International Mountain Marathon» a Surcuolm/Sursaissa. Ils dus dis da concorrenza han els giu da passar nov posts e quei cun proviant e sac da durmir. Igl ei stau ina cuorsa sulet per persunas ch'apprezieschan tuttas facetts naturalas e dall'aura.

HANS HUONDER/FMR

Il maraton d'orientaziun ei vegnius arranschaus la fin dall'jamna vargada el territori entuorn ils pézs Mundaun, Plauncas e Sezner. Igl ei in territori che pretenda bia cundiziun e surtut era senn d'orientaziun. Sper la sfida d'anflar ils posts necessaris per la fin finala contonscher l'arrivada cun success, han las concurrentas ed ils concurrents dall'entira Svizra era passantau la notg sill'Alp Nova sin varga 2000 meters sur mar. Leu han ils organisaturs endrizzau in camp cun aua e tualettas. Per quei ha giu num purtar ils dus dis da concorrenza era ina tenda, in sac da durmir e vestgadira spel proviant per rodud dus dis. Igl ei stau la 47avla ga che quei maraton d'orientaziun ha giu liug en Svizra, pliras ga eis el vegnius arranschaus el Grischun ils davos decennis, per exempel a St. Antönien avon dus onns. Il proxim maraton da cuorsa d'orientaziun ha liug l'auter onn ad Adelboden.

Curriders e viandonts

Era uonn han ils organisaturs purschiu pliras categorias. Gest tenor cundiziun ha

Las participontas ed ils participonts dil maraton d'orientaziun han gudiu bellezia cundiziuns da concorrenza.

ina part dallas participontas e dils participonts absolviu il maraton enten cuorer, ils auters ein viandai. «Nus purschin nossa cuorsa ton a sportists d'elita sco a famiglias. Aschia san tuts eleger en tgei spertadad ch'els vulan absolver la concorrenza», di *Gérard Baumgartner*, il president dall'union «Swiss International Mountain Mar-

La mesadad dil maraton ei fatgs, prest suonda la notg en tenda.

FOTOS DANIEL VONWILLER

Participaziun sco avon corona

La partenza e l'arrivada ein stadas a Surcuolm, la cuorsa sco tala ha pretendiu d'absolver la sonda e la dumengia 51,6 km da prestaziun. «Ellas muntognas ei la situaziun outra che tier ina cuorsa agrada ora senza ascensiu. Mintga 100 meters differenza d'altezia munta era in kilometer», declara Baumgartner.

150 teams ei la participaziun d'avon il temps da corona vegnida contonschida. «Mirau sur tut ora essan nus fetg cuntents cun quels dus dis da concorrenza. Nus havein giu bien sustegn dalla vischnaunca cun localitads, pertgei ils quater dis avon il maraton ein pliras persunas stadas engaschadas intensivamein a Surcuolm cun lavurs era administrativas. L'aura ei stada maximala», di *Gérard Baumgartner*, puntuescha denton era: «Il sulet crutsch ei il daner pils parcadis che nus havein stuiu pagar allas pendicularas.»

L'emprema ga 1976

Maratons en fuorma da cuorsas d'orientaziun dat ei en differentes tiaras. Sco quei che Baumgartner di, ei quel en Svizra denton in da paucs che sestenda sur dus dis. Igl εμπrem ha giu liug en Svizra igl onn 1976. «Importau» el ha *Dieter Wolf* da Tavau dall'Engeltiara. Wolf ei engaschaus dapi lu ell'organisaziun dil maraton d'orientaziun en Svizra, era a Surcuolm/Sursaissa eis el staus responsabels pil tschancun. El ei sez aunc adina activs sco curriders d'orientaziun.

Ulterioras informaziuns e gliestas da rangaziun ein d'anflar sin www.mountainmarathon.ch.